

Barkovljanskega so požgali 21.12.1921

Temu ljudstvu Italije, da na-
de pravo smer svoje borbe.
Tudi to je eden od bistvenih
razlogov, zakaj smo danes za
kompromis, dokler je ta seveda
da v mejah, ki jamčijo takšno
perspektivo.

Temu osnovnemu načelu so
socialistne zunanje politike
ki je v narodnoosvobodilni
borbi postala last širokih de-
lovnih množic jugoslovanskih
narodov smo torej tudi
vprašanju Trsta ostali zvesti.

Tudi kot smo se vedno

...koča
nost suverenost in enakopravnost
nost Jugoslavije borili po
najtežjim pogoji v času na
rodnoosvobodilne vojne, ta
bomo znali tudi v bodoče t
načelo socialistične zunan
politične braniti z vsemi svo
jimimi silami in pripravljen
smo tudi vse težave v preme
govanju ovir na tej poti tuc
v bodočnosti».

na Seji

Ogromna večina se bo nadaljeval vprašanja, ured

Kimalu po svojem prihodu u Pariz je Mendes-France rekao seli vlade poručiti da završi konferenciju. Vlađa je soglasno odobrila njegovu odluku. On je drugih važnih vprašanji, kakaje rešive. Kakor je znan je Mendes-France postavil prvo mesto vprašanje gospodarske ureditve, pomeže

Ministri, ki so bili navzoči na današnji seji, so izjavili, da

je Mendes-France v svoje poročilo, ki je bilo v glavnem posvečeno Indokini, omer večkrat vprašanje Seve Afrike.

»Ja, zaboto jutraj bo poselja« - ja vlade posvečena tunisiku mu vprašanju in v torek 1. ponovna seja. Dobro obvešeno ni krogi trdijo, da je zelo verjetno, da bodo tunisiska nacionalistična voditelja Boudguigine povabili, naj sestavi vladno komisijo.

Ob 17. uri pa je Mendes-France podal poročilo o Indokini v narodni skupščini. Tudi to poročilo je bilo vzbujalo bune za publiko so bile nestrane. Nad 4.000 oseb, ki so prošle skozi vrata vstopnice, je bilo 300.000 sešil in da vi

«ženevskega junaka», medtem ko je samo 435 razpoložljivih prostorov.

po otvoritvi poudaril pozitivnost volnosti francoskega ekspedicijskega zbora v Indokini napore. Med francoskega ekspedicijskega zbora v Indokini je bil cilj: "Poudarjamo našo voljo da bomo zastavili vse sile službi miru med narodi."

Takoj za tem je govoril Mendès-France, ki je poudaril, da francoski zbor podpravlja vsi republikanski socialni poslanci (bivši golisti). "Nočem si delati iluzij - je dejal Mendès-France - v hotelu bi našli vse, kar si želiš, če si dovolj pameten, da si smoj jih podpisal. Istine potrjujejo kruta dejstva". Poudaril je nato, da bil ekspedicijski zbor v Indo-

kin v nevarnosti, in je bil pomnil, da je rešitev nedvo-
no najboljša, kar jih je b-
mogoče posci sedanjem
nju. Dejal je, da bi
delegati prvotno hoteli
lečiti demarkacijsko črto
13. vzporedniku, kar bi po-
nilo prepustiti jim dve tretji
vietnamskega ozemlja. Zah-
vali so odhod francoskih
v treh mesecih in splosne
litve v šestih mesecih po
hodu čet. Zatem je obrazlo-
zovanje obliko dogovorov
vključenih v raznih dokum-
tih in pripomnil, da je gle-
zaključne izjave, ki ni bi
podpisana, vsako od ude-

zencev stavil pridrzke, ki se mu zdeli umestni. Ameriška vlada je vzela na znanje govore in se je obvezala, da bo spoštovala njihove dolžnosti, ter je poudarila, da bi po vitem napada pomenila reševanje ogrožanje miru in bi zaradi

France poročal o konferenci lade in v narodni skupščini

ga izvajala posledice. «Mislim, je dodal Mendes-France, da so pogajanju. Neodvisni golist se na Dunaju ustanovi sta je dodal Mendes-France, da so Frederic-Dupont, ki je bil mi- predstavnik

in 1946. Vrednotenje in konferen-
ca v Londonu sta privedla do pogo-
dov, po kateri je bila Slovenija
vključena v uspešen zaključek
vojne.

sile bodo zapustile Laos v stihirih mesecih, Kambodža pa v treh mesecih. Francoške sile v Laosu se bodo zbrale v dveh krajih in Francija bo obdržala svojo vojaško misijo. Glede na skupine MRP zahtevali nujno diskusijo o resoluciji, ki pravi med drugim, da narodna skupščina s temlje zadoščenjem na znanje da so pri čenevskih pogajanjih prenehanju sovražnosti v dohiti.

Poudaril je tudi, da o naprosnikih priznali laosko in kambodsko vlado, in da bo nadzorstvo izvajala komisija, ki ji bo predsedoval indijski predstavnik. Pri tem se je še tovi pridruženim državam učinkovito zaščitilo, ki naj temeljijo na najtesnejši in organizirani solidarnosti med narodi svobodnega sveta.

Analiziral je zatem določbe dogovorov in sporočila, da bodo upravne pristojnosti, ki jih je Francija še imela, prenesene na ameriško-vietnamsko

pa je izrazil željo po posporedskini in kulturnih stikih. Omenil je tudi izjave Bedella Smitha.

«Konec vojne, je nadaljeval Mendes-France, ne bo odprla

objektivno in ne obravnavamo uprasnj nacetno. sramezljivo zamolcela bistveni del Vidalijevcega predavanja, v katerem je dejal, da je bila borba Partije med leti 1944 - 1948 napucna („si sono fatti molti errori“ — ie Vidali deial) in dano

izvroz. Omenil je tudi obhajanje ZDA glede udeležbe na končnih pogajanjih in je dejal, da je za Velikito Britanijo sporazum popoln ter da se lahko govori o obnovitvi cen-

bi ga najbrže bralci „L'Unità“ ne mogli prebiti. Vidali je na predavanju dejal, da „se borijo za resnico“. Kakšna pa je njegova resnica, če si je ne upa dati na svetlo, niti v svojem glasilu?

področja evakuirali se pred

O dosedanjih italijanskih obveznostih glede manjšin

Konvencija v Santa Margherita in Nettunu Izjave italijanskih uradnih predstavnikov

2. Konvencija v Santa Margherita in Nettunu. Rapal-ko pogodba je dala pripadnikom italijanske manjšine v Dalmaciji pravico, da bi prišli na Italijo, ne da bi zaradi tega morali zapustiti jugoslovansko ozemlje. Zagotovljena jim je bila svobodna uporaba jezika, veroizpovedi, verske, vse te pravice so bile potrjene in razširjene s konvencijo v Santa Margheriti dne 23. oktobra 1922. leta. Italijanski optanti v Dalmaciji imajo med drugim pravico, zlasti svoje sole, v katerih po vsej Italiji imajo italijanske manjšine, dovoljno jim je, da se po določenih pogoji neovirano poslužujejo trgovini in industriji. Le notarski in odvetniški poklic jim nista bila dovoljena. Bila pa je to samo začasnja izjema, za kat. 21. avgusta 1924 je jugoslovanska vlada s posebnim notu priznala italijanskim optantom v Dalmaciji pravico izvrševanja advokatskega poklica, dala je za pripadnike tuje narodnosti. Razumljivo, da optanti niso mogli izvrševati ni notarskih funkcij, toda pogodba v Nettunu z dne 20. julija 1925 jim je dala pravico zahtevati od notarja, da sestavi njihove akte v italijanski. V pogodbi določene gospodarske klavzule, ki so jih Italijani dosegli v prid svojih optantov, so se prekoračile to mero. V mnogih primerih se je položaj le-teh, v primeru s položajem jugoslovanskih državljanov, izkazoval kot privilegiran.

Toda, če je Italija vztrajala pri tem, da se pravice njenih državljanov v Dalmaciji morajo zagotoviti s pogodbo, si na nikakor ni želela obvezovati kakršno koli obsezo nasproti jugoslovanski teritoriji. Samo onim v Zadr. in Reki so bile v določenih meri zagotovljene nekonvencije v Santa Margheriti je bilo jugoslovanskim optantom pristojno, da se prijavijo v Zadr. in Reki, da bi se prijavili v Italijo, kar je bilo v skladu s pogodbo. Ta pravica je bila razširjena tudi na odvetniški poklic. Toda koristnost teh koncesij ni bilo mogoče oceniti, saj je Italija, ki je bila jugoslovanskim državljanom, namigovala na Reko in bila podana dne 27. januarja, 1925, torej po eni v Net. t. 20. julija 1925, ki je bila določena, da imajo optanti v Zadr. in Reki, ki so se prijavili za jugoslovanske državljanstvo, iste pravice kot italijanski optanti v Dalmaciji. Bilo jim je dovoljeno, da lahko se na prejšnji ohranijo svoje bivalne imena na Reki, kjer so tudi imeli opravljati svoje trgovske in obrtniške posle. Sme so jarno uporabljati svoj materinski jezik, izvrševati svoje poklice, vendar so bili v celoti, ustanovitvi in vzdrževanju, sole, ustanove, zračne, vendar so bile sole rezervirane samo za otroke jugoslovanskih optantov, ki so prebivali na Reki.

Pogodba v Nettunu je vsebovala tudi nekatere klavzule, ki so se tikale italijanskih državljanov jugoslovanske narodnosti, prebivalcev na Reki. Svobodna uporaba njihovega jezika tako v zasebnem življenju, kot v trgovskem poslovanju, tisku, publikacijah, vseh vrst in javnih zborovanjih se ni smela z ničeno imeti ti italijanski državljanji uživati iste pravice kot italijanska manjšina v Dalmaciji.

V netunski pogodbi je bila cela vrsta paragrafov, ki so lahko imeli za jugoslovanske posledice, zato med drugim tisti, s katerim bi se imela odrediti pravici, da se s pomočjo zakonov ali odredbe zastopniki italijanski kolonizacijski v Dalmaciji ali obmejnih krajih. Tako je 1928 odklanjala ratifikacijo pogodbe. Zraven tega so ostale tudi vse natančno določene pravice jugoslovanskih optantov na Reki, razen pravice, da so mogli izvrševati trgovski poklice, se manj je bilo pričakovati, da bi Italija na Reki izpolnila svoje obveznosti do lastnih

državljanov jugoslovanske narodnosti. Dejstvo je, da so jim bile v isti meri kot Jugoslovonom. Julijske kratične odvzele vse manjšinske pravice. Je neka drobnost, ki se na njeni osnovi že v samem začetku izraža očiten namen Italije, da ne bo resno izpolnjevala svojih obvez: pri ljudskem štetju, ki se je leta 1925, neposredno po sklenitvi rimskega pakta in malo pred sklenitvijo onega v Nettunu, vršilo na Reki, se je pri tem v prvi vrsti upošteval jezik in ne narodnost prebivalcev. Tako je bilo ugotovljeno, število 6444 oseb, ki so hkrati uporabljale italijanski in hrvaščino ali slovensko, in da se je samo 767 Rekanov izključno posluževalo nekega tujea jezika (hrvaščine, slovenske, nemške, madžarske). Tem statističnim podatkom je toliko manj verjet, ker je bilo na seznamu označenih 10.353 jugoslovanskih državljanov. Kar zadeva število leta 1931, torej konja iz leta po ratifikaciji pogodbe v Nettunu, pa le-to ne omenja niti narodnosti niti posebnega jezika, ker je fašistična vlada, kot je omenjeno, sklenila, da se vsi italijanski državljanji brez izjeme imajo za Italijane, ki razen italijanske ne govorijo drugega jezika.

Razumljivo, da je pri takih okoliščinah odveč govoriti o kakih manjšinskih pravicah. V nadaljnjem se bomo k temu še povrnil. Omenimo samo, da je bila Slonoman zvečan na Reki naj so bili ti jugoslovanski ali italijanski državljanji, v nasprotju z vsemi sprejetimi obveznostmi prepovedani tudi uporaba njihovega jezika v cerkvi.

Izjave italijanskih uradnih predstavnikov. Razen teh več kot problematičnih obveznosti do slovenskih manjšin na Reki in v Zadr. se Italija z nobenim formalnim tekstom ni vezala nasproti narodnim manjšinam v notranjosti svojih meja. Toda tudi tem je naložila obveznosti, da se prijavijo v Italijo, kar je bilo v skladu s pogodbo. Ta pravica je bila razširjena tudi na odvetniški poklic. Toda koristnost teh koncesij ni bilo mogoče oceniti, saj je Italija, ki je bila jugoslovanskim državljanom, namigovala na Reko in bila podana dne 27. januarja, 1925, torej po eni v Net. t. 20. julija 1925, ki je bila določena, da imajo optanti v Zadr. in Reki, ki so se prijavili za jugoslovanske državljanstvo, iste pravice kot italijanski optanti v Dalmaciji. Bilo jim je dovoljeno, da lahko se na prejšnji ohranijo svoje bivalne imena na Reki, kjer so tudi imeli opravljati svoje trgovske in obrtniške posle. Sme so jarno uporabljati svoj materinski jezik, izvrševati svoje poklice, vendar so bili v celoti, ustanovitvi in vzdrževanju, sole, ustanove, zračne, vendar so bile sole rezervirane samo za otroke jugoslovanskih optantov, ki so prebivali na Reki.

Pogodba v Nettunu je vsebovala tudi nekatere klavzule, ki so se tikale italijanskih državljanov jugoslovanske narodnosti, prebivalcev na Reki. Svobodna uporaba njihovega jezika tako v zasebnem življenju, kot v trgovskem poslovanju, tisku, publikacijah, vseh vrst in javnih zborovanjih se ni smela z ničeno imeti ti italijanski državljanji uživati iste pravice kot italijanska manjšina v Dalmaciji.

V netunski pogodbi je bila cela vrsta paragrafov, ki so lahko imeli za jugoslovanske posledice, zato med drugim tisti, s katerim bi se imela odrediti pravici, da se s pomočjo zakonov ali odredbe zastopniki italijanski kolonizacijski v Dalmaciji ali obmejnih krajih. Tako je 1928 odklanjala ratifikacijo pogodbe. Zraven tega so ostale tudi vse natančno določene pravice jugoslovanskih optantov na Reki, razen pravice, da so mogli izvrševati trgovski poklice, se manj je bilo pričakovati, da bi Italija na Reki izpolnila svoje obveznosti do lastnih

Cesar Abesinije Halle Selasie je te dni na obisku v Jugoslaviji. Tu ga vidimo na beograjskem letališču na Batujici kmalu po njegovem prihodu. Poleg njega je predsednik republike Tito s svojim spremstvom

Uresničena predvidevanja A. Vivanteja

Danes ima trgovinski položaj Italije v Trstu vse drugačen značaj. Trst ni več italijanska tržnica, ki bi se lahko s politično aneksijo in s temu sledečo odstranitvijo carinskih pregrad še nadalje razvijala. Italija dobiva deloma skozi Trst nekatere surovine, za katere sama nima nadomestila (prva od teh je les iz kranskih in koroskih gozdov) in izvažala (prva od teh je limona, sadje, konoplja, riž, itd.). Tako je Trst točka, kjer se stikajo nekatere avstrijske italijanske izmenjave, ki bi se tikale nekatere avstrijske ako bi Trst postal italijanska luka in bi si Avstrija zgradila drugo luko na Jadranskem morju.

V tem pogledu je torej Trst prav toliko italijanska luka kot kolikor je angleška, egiptovska ali turška. Prava prava trgovinski odnos Trsta s Turčijo, s Egiptom, z angleško Indijo in drugimi kraji intenzivnejši in znatnejši nego njegovi odnosi s Italijo. Trgovinski odnosi Trsta s Italijo so se namreč v primeru s preteklostjo ali sorazmerno zmanjšali ali pa so ostali na isti stopnji. Tako se je zgodilo s pomorskim uvozom v Italijo. Pomorski izvoz pa, ki je še v dvajsetletju 1866-1886 predstavljalo od petine do sedmine celotnega izvoza iz države, se je desetletju 1900-1910 — pa čeprav je v absolutnem prometu — giblje med 1/11 in 1/16. Glede na

privah avstrijski je bil v Italijo v vedno večjih količinah po kopnem in se tako izogibljalo Trstu. Nasprotno pa prihajajo prav zaradi te prevladujoče težnje v vedno večjih količinah v Trst industrijski proizvodi njegovega zaledja. In prav tako se izvažajo iz Trsta proti notranjosti vse tiste surovine vzhodnih in prekomorskih dežel, ki jih tržisko zaledje rabi za svojo industrijo in prehrano. Tako torej pravico rešemo, da čim bolj izboljša Trst svojo vlogo kot tržnice, tem bolj postaja izrazito avstrijska luka.

Na ta način je bil lahko privilegij proste luke, ki je bil bistveno zvezan z vlogo Trsta kot emporija, kljub visokim protestom Tržčanov leta 1891, ukinjen, ne da bi prišlo do tiste ekonomske katastrofe, ki so jo Tržčani s strahom pričakovali kot smrtno obsodbo v primeru, da bi zgnila ta stoletna svoboda Marije Terezije.

Pravilo namreč: »Če Trst predstavlja najprimernejšo točko za preskrbovanje in za izmenjavo s proizvajalci in potrošniki avstrijskega zaledja, se bi le-ti še nadalje posluževali Trsta, če tudi če bi bila priključena k Italiji, kajti Italija bi imela vse interese na tem, da bi jim pustila to luko odprto. Toda kdor misli tako, misli oceli, gospodinjstvo in nestvarno. Praksi, ki danes bolj kot kdaj koli gospodar nad usodo neke luke tista država, ki je gospodar njenega zaledja. Danes pa ima vsaka država na razpolago namesto neukinkovljive cestne zapore srednjega veka do potankosti izpeljano in obsejano mrežo železniške in pomorske organizacije, poleg tega pa, kar je še važnejše, brovine, tarife, nagrade, diferencialne carine itd. Tudi v primeru umetna sredstva čisto vplivajo na naravo in jo premagajo. Spretno zasnovana igra tarif in brodin lahko paralizira najhitrejšo in najneposrednejšo železniško progo. Tudi če dopustimo kot možnost, da bi Trst, združen z Italijo, imel najboljšo železniško zvezo s svojim avstrijskim zaledjem, toda tudi to, da bi se to zgodilo, doslej ni v Avstriji, kjer je Trst edina velika luka velike države, ki bi zadovala, da bi država, ko bi bila gospodar nad njeno zaledjem, izredila svoj tarin sistem tako, da bi mesto Trsta favorizirala neko drugo pristanišče, pa čeprav bi bilo za kakih petdeset kilometrov bolj oddaljeno od industrijskih in uvoznih predelav. Zato, da bi se zaledje, kako bi se glavno jedro tržarske trgovine, izogibalo Trstu in se stekalo proti onemu drugemu pristanišču.

In razumljivo je, da bi se država, kateri Trst ne bi več pripadal, borila proti njemu v prid svojih lastnih pristanišč. V tej nenaki borbi bi italijanska država, pa čeprav bi bila njena ekonomska organizacija, nevarnost, ki grozi Trstu na vrhuncu svoje zmogljivosti, st. morala tako ali drugače podležiti.

V enem samem primeru bi bilo zaledje kakor tuje države prisiljeno poskuševati se italijanskim pristaniščem, to je v primeru, da bi vsa avstrijska izločnica na vzhodni jadranski obali pripadala k Italiji. Toda ta načrt italijanskega inrednega spada, v svoji utopičnosti, imperializma. Zato se mi ne zdi, da bi človek mogel resno upoštevati to hipotezo. Vsekakor bi se v tem primeru pojavila v neprimeru večji obliki kakor dandanašnji. Nevarnost, ki grozi Trstu od srednjeevropskega rečnega prometa, ki teži za tem, da bi opustilo Jadransko morje v prid Severnega in Okeana morja. Danes, tudi če bi bil Trst v celoti priključeno Italiji, samo delno uresničeno, bi bila avstrijska država (kajti nikakor si ni mogoče misliti, da bi Avstrija luko ugonohtila svojo edino luko) iz svojih

življenjskih interesov prisiljena omejiti kvarne posledice, ki bi jih imela izvedba tega zakona za Trst, z enim tistih številnih umetnih sredstev, ki so na razpolago. Toda od tega pride lahko samo, dokler je Trst v sklopu svojega zaledja. Jutri, ko bi Trst in Jadransko morje svojo važnost za nove državne organizacije narodov, ki prebivajo v zaledju Julijske krajine, bi zadovala, da bi država ali države, ki bi bili gospodarji nad njim zaledjem, vodile tako rečno politiko, da bi zametale interese Jadranskega morja, in da bi se v njem ustvarila politika, ki bi bila najvišja največja in najdonosnejša veja novega trgovine.

To je, Jadransko morje bi prenehalo biti vezni člen za trgovinske izmenjave med industrijskimi predeli. Srednje Evrope ter med Vzhodom in prekomorskimi deželami. Do tega bi prišlo v vsakem političnem režimu, to je, bodisi če bi danes Jadransko morje padlo in se prenosovalo v druge državne enote (nemški identizem, panslavizem), bodisi če bi se preuredila obojaki, ki bi bila drugačna od današnje (federalizem, trializem, itd.).

Iz vseh teh dejanskih ugotovitev in v zvezi z vprašanjem, ki bi jih ta razprava hotela prispevati k njegovi rešitvi in ki je danes aktualnejše kot kdaj koli, to je v vprašanju avstrijsko-italijanskih odnosov, vstajajo mnoga in nelahka vprašanja. Kakšna mora biti politika Italije na Jadranskem morju? Ali ima Italija poleg čustvenih vzrokov, izvirajočih iz dejstva, da živi nekaj Italijanov na vzhodni jadranski obali, tudi druge vzroke, da bi vodila tako politiko, ki bi težila za aneksijo te obale? In do kakšnih rezultatov, ali bi bila priključena vzhodno-jadranske obale k Italiji koristna za nacionalno ohranitev tamkajšnjih Italijanov?

Nadalje: Ali ne bi ta priključitev zaradi absolutne in očitne neizvedljivosti, da bi bila gospodarsko procvitati obali Julijske krajine, pomenila dokončni propad te obale v prid one druge, severne obale, ki bi ji ostala na razpolago tržarskemu zaledju? Ali ne bi zaradi tega obenem pomenila propad edinega velikega, pretežno italijanskega središča vzhodnega Jadrana, to je Trsta? In na kakšen način bi taka politika lahko koristila odrednim in medodrednim Italijanom?

(Iz knjige A. Vivanteja «L'irredentismo adriatico»)

PRAVA SLIKA ITALIJANSKE «PLEMENITOSTI» V AFRIKI

„Od 19. februarja do danes je bilo izvršenih tri sto štirindvajset množičnih ustrelitev“

Ustrelitev škola Abuna Petrosa-Italijanska vojska uporablja vsakovrstne strupene pline - Vojaki so po ukazu iz Rima imeli pravico ropati živino in vse premoženje pobitih abesinskih ljudi - 100 tisoč žensk in otrok so strpali v koncentracijsko taborišče, da bi jih umaknili iz prometa - Noben italijanski zločinec ni bil za to kaznovan

Kdor sledi političnemu dogajanju v italijanski republiki, ni njegovemu vsakodnevnemu odmevu v vsakovrstnem in najrazličnejšem italijanskem tisku, bo pogosto ostal zelo, zares zelo pogosto ostal presenečen, če ne prav ogorčen. V italijanskem parlamentu se pogosto slišijo besede, sodbne in obožbe na račun »oprotiteljiv« italijanske politike glede tega ali onega vprašanja, med katerimi ni zadnje vprašanje kolonij. Kaj čuda torej, če se tudi v tisku odreža ta milo povedana čudna politična smer in se strahote, ki jih je počenjala italijanska fašistična vojska v italijanskih kolonijah skuša pretvorniti v plemenitost in pohodnost. V znanem italijanskem ilustriranem listu »Settimanale illustrato« smo pred časom sledili dolgi reportazi pod naslovom »Italijanska plemenitost v Abesiniji«.

O tej »plemenitosti« je bilo že mnogo govora in zgovorina jo je precej, vendar pa je ne dovolj obsodila. Ta predrznost, ki presega že vse meje, se namreč ne zaveda, da je obdobje, ki nas loči od velikih zločinov italijanske fašistične in redne vojske v Abesiniji, prekratka, da bi mogli to kar mimogrede sprejeti, saj so že živi ljudje, ki so bili priče temu, kar je »civilizatorska« vojska počela v Afriki. Pa preidimo na stvar.

Italijanska vojska, ki je bila v teku zadnje vojne tako naglo premagana v Abesiniji, ni utegnila odstraniti ali vsaj sežgati svojih uradnih arhivov in listin. In komur je bilo dano, da je smel pogledati v te dokumente, je dobil precej jasno sliko o »civilizatorskem poslanstvu« italijanske vojske v Abesiniji in njeni »plemenitosti«.

Mesec dni po vdoru fašističnih čet v Adis Abebo in sicer 6. junija 1936 je Mussolini poslal podkralju Grazianiju ukaz št. 6496, v katerem je na kratko rečeno: »Postrelite vse zajete upornike, 30. junija pa je Graziani obvestil italijanskega ministra za kolonije v Rimu takole: »Mesto Kouni je bilo 27. t. m. bombardirano s šestimi iperitskimi bombami. Mesec pozneje je obvestil Rim tudi o ustrelitvi ene oga 4 abesinskih škofov in sicer Abuna Petrosa in o izvršitvi ukaza o ustrelitvi vseh ujetnikov. Graziani je dalje 11. septembra 1936. leta javil v Rim sledeče: »Danes je naše letalstvo izvedlo represalije proti upornikom in pri tem uporabilo strupene pline vseh vrst. Ekscelencija, bodite prepričani, da delam povsem v skladu s glediščem njegove ekscelence šeta vlade.«

Da so italijanske fašistične čete v borbi proti etiopskim rodoljubom smatrali uporabo strupenih plinov za povsem normalno, priča bralovka št. 15808, ki jo je poslal Pirzio Brogli poveljniku Grazianiju. Bralovka se glasi: »Sklenjeno je bilo, da izvršijo jutri zjutraj vsa razpoložljiva letala z letališča v Asmari bombardiranje v pokrajini, za katere so se umaknili uporniki.«

Ko človek čita te razne bralovke, poročila in dokumente o fašističnih zločinih nasproti golorokemu svobodoljubnemu etiopskemu ljudstvu, ne more ostati hladnokrven. Se nekaj primerov: General Gallina je 27. oktobra 1936 sprejel sledečo br-

zojavko, ki mu jo je poslal Graziani: »Iskreno vam čestitam. Delo popolnega uničenja se mora nadaljevati brez milosti. Odveč bi bilo ponavljati, da črede živine in vsi drugi predmeti v celoti pripadajo enotam, ki so izvršile nalogo.«

Istega dne je poslal Graziani v Rim sledečo brzojavko: »Kolona generala Martortija je zaigrala okoli 500 tukulov (kmetijskih hiš op. ur.). Nad 100 ljudi, ki so bili v teh tukulih, je bilo ustreljenih. Zaplenjenih je bilo 100 glav živine. Akcija se nadaljuje.«

Višek cinizma italijanskih fašističnih čet v Abesiniji in njihovega vrhovnega poveljnika podkralja Grazianija je razvidna iz dopisov in brzojavk, s katerimi je slednji obveščal Rim o množičnem pokolu v Adis Abebi. Ko je bil v Italijanski republiki še upajo govoriti in celo hvalliti s svojimi velikimi uspehi. Ti slovaspvi »civilizatorskemu poslanstvu« njihovega tipa najdejo mesta celo, kot smo že rekli, v najvišjem predstavništvu države, v rimskem parlamentu. Komentarje pustimo ob strani, kar bi bili povsem odveč, vendar pa je na koncu vredno omeniti od njeno navesti odstavek, ki ga beremo ob koncu prvega zvez-

ka knjige o italijanskih zločinih v Abesiniji, ki jo je po vojni izdala abesinska vlada. Tu citamo tole: »Teh dokumentov nisimo hoteli komentirati. Ze sami so se pričajo, kaj je pretrpelo abesinsko ljudstvo od fašistične Italije. V vsej njihovi goloti jih predajamo sodišču pravičnih svetov, smatramo pa svojo sveto dolžnost zahtevati v imenu vseh nedolžnih žrtve — kazen za krivice.«

Danes, deset let po izidu te knjige o italijanskih zločinih v Abesiniji moramo žal ugotoviti sledeče: Niti eden od nešteti italijanskih vojni zločincev ni bil kaznovan zaradi svojih zločinov, ki jih je izvršil v Abesiniji. Isti politični ljudje namreč, ki so leta 1935 in 1936 izdali stvar Abesinije pred Zvezo narodov in posredno odobrili italijanski napad in zasedbo te države, niso dopustili, da bi bili neli morilci pravično kaznovani zaradi svojih zločinov, ki so jih izvršili nad čenci.

Sicer pa čemu in kako bi to pričakovali, ko pa se tudi danes dogaja nekaj podobnega, sicer v milejši obliki, v neposredni bližini — v Keniji.

Mesto Detroit, ki leži na meji ZDA in Kanade, lahko imenujemo prestolnica ameriške, še več, svetovne avtomobilske industrije. Tu so velikanske tvornice General Motors, Forda, Krayserja in drugih, kjer se proizvajajo avtomobili vseh vrst. Proizvajajo se na točkovnem traku, na eni strani se golo ogrodi, na drugem koncu pa se stopa vanj preizkusni sefer, da ugotovi, če je vse prav in na svojih mestih. Zatem se postavlja samo še vprašanje, kam in kako ga vreči na tržnico.

Prav glede tega ekam in kako ga vreči na tržnico, pa je avtomobilsko mesto Detroit posebno občutljivo. Zakaj, kakor hitro se v njegovi okolici kaj zastoji, se to v Detroitu najprej opazi. Med vojno in po njej se je iz razumljivih razlogov posvečala tolikšna pozornost, da se je razvila do naravnost neznanskih dimenzij. Toda, ko so se izredne razmere ustale, se je ne nadomna znašla v okoliščinah, v katerih preti nevarnost, da se zadušijo kakšni so ukrepi, da se to prepreči? Ustavitev proizvodnje. Kar pa temu nujno sledi je brezposelnost, padec kupne moči pri potrošniških množicah, zastoj omanjega gospodarstva — kriza.

Problem brezposelnosti tudi v ZDA ni da bi ga podcenjevali. Danes je na pr. v Detroitu in Pittsburghu, dveh največjih središčih jeklarske in avtomobilske industrije, nad sto tisoč brezposelnih.

Ameriška avtomobilska industrija zašla v velike težave

in prav nič ne kaže, da bi spet prišli do dela. Po mnenju nekaterih predstavnikov delavskih sindikatov je jeklarske industrije v Pittsburghu je danes nad ena tretjina delavcev te panoge brezposelnih, proizvodnja zmogljivost se je izkoristila samo s 65 odstotki. Hkrati si skušajo lastniki navzile temu ohraniti nezmanjšane dobičke, ker se po njihovem mnenju cen in dobičkov ne gre dotikati, pač pa je boljše zmanjšati proizvodnjo. Po nekaterih vesteh bodo letos v Detroitu proizvedli za milijon in pol manj avtomobilov kot lansko leto, in splošno mnenje je, da je situacija zelo resna.

Ljudje se zaskrbljeno vprašujejo, kaj bo, ali se bo to stanje popravilo. Kdaj in kako? Voditelji sindikatov zavračajo krivdo za to stanje na vlado, ki da v tem primeru ne podvzame ustreznih in dovolj energičnih korakov. Proti njej so naperjeni očitki, da je dokončno zapustila načelo o polni zaposlenosti, za čemer pravzaprav tiči največja nevarnost. Zraven se zavzemajo za davčne olajšave v korist potrošnikov, ne pa, kakor se je delalo doslej, da nosijo prav oni največja bremena, olajšav pa so deležni industrija. Vse močnejše je postajala zaostrela konkurenca. Da-

ziva na borbo proti brezposelnosti in za večjo socialno pomoč onim, ki so brez dela. Prevladuje tudi mnenje, da bi danes delavci kot eden glasovali proti republikancem, ker niso uspeli zaustaviti naraščanja brezposelnosti in ker vodijo napadno gospodarsko politiko. Pa tudi zaradi favoriziranja Taft - Hartleyjevega zakona. Kakšno je današnje politično razpoloženje pri najbolj prizadetih, je lepo razvidno iz naslednje anekdote, ki zadnji čas kroži med ljudmi. Prišel je, pravijo, k nekega starejšemu človeku blizu Detroita republikanski agitator in mu, govorec o republikanskih uspehih od zadnjih volitev sem, postavil vprašanje: »Ali se ti ni vrnil sin s Koreje? (Ureditve korejskega spora in povratek ameriških vojakov domov sta bili dve izmed Eisenhowerjevih volilnih gesel, s katerimi si je pridobil precej glasov). »Da, je odgovoril ta, »toda hkrati sta se mi vrnila tudi onadva iz Detroita!« Komentar ni potreben.

Toda tudi delodajalcem ni ravno posejano z rožmari. Nekateri se morajo celo boriti za gol obstanek. Omejeno tržišče in padec avtomobilskih cen sta zaostrela konkurenco. Da-

Sodobna Abesinija: Tam, kjer je bil nekoč edino prometno sredstvo velbird, se danes, četudi počasi, vendarje uveljavlja letalo

